

**SLOVENSKO
FILOZOFSKO
DRUŠTVO**

**SLOVENIAN
PHILOSOPHICAL
SOCIETY**

::SLOVENSKO FILOZOFSKO DRUŠTVO

Nobenega dvoma ni, da je splošna zdravstvena kriza, ki v zadnjih dveh letih ključno zaznamuje naše vsakdanje življenje, dodobra pretresla tla našega dojemanja in razumevanja človekove povezanosti z naravo in družbo ter pomena razvoja tehnologije, ki nam omogoča komunikacijo na „zdravi“ distanci; navidezna resničnost je morda vse pogostejša pritikline zabavne tehnologije, pri tem pa morda prepogosto pozabljamo, da svet vedno bolj vidimo skozi leče *oplemenitene* [augmented] resničnosti, ki preko Zoom sestankov na zaslonih in mobilnih aplikacij pronicata v naše življenje. V veliki meri smo že raziskali kratkoročne učinke krize ob nastopu Covid-19, vključno z daljnosežnejšimi izobrazbenimi, političnimi, družbenimi in ekonomskimi posledicami – a kriza je vendarle razkrila in dodatno osmislila obstoj kompleksnih sprememb na ravni dojemanja in načina razumevanja sveta, v katerem se mnogi moramo ponovno najti, in za katere se zdi, da nosijo pečat trajnosti. Določene stvari, ki so nekoč pretežno burile domišljijo znanstvene fantastike, so upravičeno postale inventar v vsakdanjem življenju, obenem pa porajajo ključna vprašanja o človeški naravi, ki se bodo vse več zastavljala – samovozeči avtomobili so nekaj, na kar se bomo slej ko prej pripravili, toda kakšen bo naš odziv, ko bo nekdanjemu stroju ne bo več potrebno iskati načine, da prelisici človeka o tem, da je bila zloglasna CAPTCHA sad njegove smeje refleksije? Vsekakor se zdi, da prodiramo vse dlje proti novi resničnosti, v kateri bomo sobivali s *simulacijami*, ki bodo istočasno brisale in zahtevale postavitev nove meje med živim in neživim.

Po zdrsnih strmini za zdaj ni potrebno nadaljevati do umetne inteligence; dovolj je, da se zazremo proti vlogi, ki jo imajo v življenju dejavniki oplemenitene resničnosti: internet, ki se je prelevil v primarni medij vsaj generacij, rojenih po letu 1980, pametni telefoni z aplikacijami, ki nam olajšajo večino vsakodnevnih opravil, igre, ki vse uspešneje ponujajo eskapizem v neko vzporedno, a vedno bolj konsistentno in kredibilno resničnost. Meja med virtualno in oplemeniteno resničnostjo se manjša, pri čemer tehnološki razvoj vendarle nekoliko počaka na dopolnitev prava ali celo aplikacij etike; vsaj v našem prostoru pa se zdi, da ima filozofija še precej nadohvatiti, da si tudi v novih okoliščinah povrne družbeno mesto, ki ji pripada.

Napačno bi bilo, da bi na tehnološki razvoj gledali zgolj odklonilno ali ga celo ocenjevali z apokaliptičnimi podtoni; tako pedagoškim kot medicinskim delavcem, politikom ali podjetnikom razvoj oplemenitene resničnosti ne predstavlja le deležnikov nove stvarnosti, temveč tudi priložnost za nadgraditev in obogatitev dela, ki pa potrebuje ustrezno refleksijo. Tako kot so videoigre potencialno učinkovit učni poligon ali nam mobilne aplikacije olajšajo vsakodnevna opravila, ponuja razprostrani medijski prostor interneta možnost svojevrstnega demokratičnega političnega udejstvovanja, ki pa je v duhu hitrih sprememb, manka tradicije in inherentne gibljivosti svoje narave, hitro postane oglišče demagogije, dezinformacij in utesnjujoče ideologije, ki spričo navidezne odprtosti sistema zakriva svojo oblastno podstat.

Vsekakor razprave o omenjeni razsežnosti sodobnosti po svetu (in v manjši, a vidni meri tudi pri nas) potekajo že dlje časa; vendar pa nas je kriza prisilila, da o teh rečeh ne le razmišljamo le abstraktno ali v specializiranih krogih, temveč da o družbenih in psiholoških učinkih oplemenitene resničnosti kot nujnega komplementa vsakdanjosti razmislimo na povsem praktični ravni, pa četudi se le-ta v razmisleku pojavi v sekundarni vlogi: vredno je na primer razglabljati o kompleksnih posledicah poučevanja na distanci, ki jo je zahtevala zdravstvena kriza in omogočala tehnologija ter bodo v določenih primerih trajno zaznamovale generacijo trenutnih osnovno- in srednješolcev. Vredno je pomisliti o pomenu, ki ga imajo pri širjenju problematičnih in celo napačnih informacij hitro objavljiva družbena omrežja, ki za razliko od bolj tradicionalnih medijev pogosto nimajo normativne zavore (pri tem je vse bolj relevantno povpraševanje po možnosti cenzure internetnih medijev, ki so inherentno zavezani modelu odprtosti, vse bolj na tapeti). Vredno se je vprašati, kakšne spremembe prinašajo deležniki obogatene resničnosti za pravni svet upravičenje moralnih norm, ki usmerjajo družbeno življenje. In končno, vredno se je povprašati, kako v danes okolju odgovarjati na nov način družbene in politične komunikacije ter z njo povezanih novih oblik političnega delovanja, ki ga je zaznamovala pred drugačen komunikacijski lok, ki ga omogočajo novi mediji in ga marsikje dodatno spodbudil nastop zdravstvene krize.

V duhu povedanega pri Slovenskem filozofskem društvu težimo k temu, da stopamo v korak s časom z razpravami o rečeh, ki ključno pogojujejo naš vsakdanjik, pri tem pa ostajamo odprti za raznolike vzgibe in filozofske pristope, ki sestavljajo mozaik zapuščine filozofije. Prvemu tajniku SFD se je nekoč zapisalo: „Izhodni namen tega [Slovenskega filozofskega, opp.] društva je v tem, da bo vsestransko pospeševalo raziskovanje vseh znanstvenih filozofskih disciplin: dušeslovja, logike, spoznavne teorije, estetike, sociologije itd. na eni strani, in da bo oživljalo in gojilo smisel za filozofijo na drugi.“ V skladu s tem poskušamo odpirati prostor za razvoj filozofije, ki se bo aktivno vključevala v debate o trenutnem stanju v družbi in možnostih razvoja človeka in resničnosti, ki ga obkroža; filozofije, s pomočje katere ne bomo podajali le videnja abstraktnih propozicij, temveč bomo po potrebi prepoznali tudi specifiko njegovega trenutnega mesta v konkretnem (družbenem) svetu.

V ta namen smo – in bomo prav tako v nadaljevanju leta – pri Slovenskem filozofskem društvu in reviji *Anthropos* tudi letos, obogateni z novimi kadrovskimi močmi, zastavili bogat program dejavnosti, povezanih s filozofijo: med njimi je vsekakor vredno izpostaviti

- uspešen natečaj za mlade, ki smo ga pod pokroviteljstvom podjetja Krka pripravili v sodelovanju s Slovensko matico, in ki je številne dijake/-inje in študent/-ke pripravil k razmišljanju o problemih vsakdanjosti, na katere sem opozoril v pričujočem razpisu,¹
- pripravo večje mednarodne konference o zgoraj nakazanem problemu razumevanja jezika in komunikacije v letu 2021, ki jo bomo, kolikor bodo zdravstvene

¹ Nagrajeni izdelki bodo objavljeni v prihodnji številki revije *Anthropos*.

- razmere dopustile njeno izvedbo v načrtanem obsegu, organizirali ob koncu novembra t.l.,
- in izdajo monografije *Etika danes: Filozofsko raziskovanje in razumevanje etike v sodobni družbi*, ki je na podlagi pogovora o etiki v sodobni družbi v soizdajateljstvu s SFD izšla pri založbi Annales.

Veseli me tudi dejstvo, da kljub neugodnim razmeram nadaljujemo z redno organizacijo javnih filozofskih dogodkov, ki se v drugi polovici leta iz digitalne selijo v hibridno obliko.

Končno naj služi pričujoči sestavek kot povabilo bralcem revije k aktivnemu sodelovanju pri dejavnostih, ki jih organizira Slovensko filozofsko društvo: prav v času izdaje pričujoče številke revije *Anthropos* bomo denimo formalizirali poziv k sodelovanju pri (skupnem) snovanju monografije, ki bo ob priložnosti 85. obletnice društva, ki smo jo praznovali lani, vabila k odpiranju filozofskih razprav, ki pomembno vplivajo na razumevanje preteklosti in usodo sodobne družbe.

dr. Gašper Pirc,
predsednik Slovenskega filozofskega društva